

FRÁSÖGN

af fundi þingmannanefndar og ráðherra EFTA auk tengdra funda í Reykjavík 23.-25. júní 2010

Í tengslum við 50 ára afmælishátíð EFTA í Reykjavík funduðu þingmannanefnd og ráðherra EFTA en auk þess átti þingmannanefndin sameiginlegan fund með ráðgjafanefnd EFTA og eiginlegan nefndarfund. Af hálfu Íslandsdeildar sóttu fundina Árni Þór Sigurðsson formaður, Valgerður Bjarnadóttir varaformaður, Sigmundur Davíð Gunnlaugsson, Jónína Rós Guðmundsdóttir og Guðlaugur Þór Þórðarson auk Stígs Stefánssonar ritara. Árni Þór Sigurðsson gegnir formennsku í þingmannanefnd EFTA á árinu 2010 og stýrði hann fundum nefndarinnar.

Á sameiginlegum fundi þingmannanefndar og ráðgjafanefndar EFTA var sjónum einkum beint að norðurslóðamálum. Þrír gestir ávörpuðu fundinn. Fyrst fjallaði Jónas Allansson frá utanríkisráðuneyti um milliríkjasamstarf um norðurslóðamál, einkum á vettvangi norðurskautsráðsins, og stefnumótun Íslands á þessu sviði með vísan í skýrslu utanríkisráðherra til Alþingis frá maí sl. Næst fjallaði Embla Eir Oddsdóttir frá Stofnun Vilhjálms Stefánssonar um hagkerfi norðurskautssvæðisins og möguleg tækifæri og áskoranir samfara aukinni auðlindanýtingu á norðurslóðum, einkum á sviði gas- og olíuvinnslu. Einnig var fjallað um nýjar skipaleiðir sem kunna að opnast við minnkun íshellunnar á norðurskautinu og álitamál því samfara. Loks fjallaði Stefán B. Sigurðsson, rektor Háskólans á Akureyri, um aukna samvinnu og áherslu fræðasamfélagsins á málefni svæðisins innan Háskóla norðurskautsins og greindi hann jafnframt frá námsbrautum sem Háskólinn á Akureyri býður upp á þessu sviði einkum er varðar þjóðarétt tengdan heimskautasvæðunum. Þá var á fundinum kynnt niðurstaða vinnuhópa EFTA um hvort og hvernig bæri að koma ákvæðum um umhverfisvernd og vinnuvernd inn í fríverslunarsamninga samtakanna við svokölluð þriðju ríki (ríki utan EFTA og ESB).

Á fundi þingmannanefndar EFTA var fjallað um nýstofnaðan samráðsvettvang sveitar- og svæðisstjórna EFTA, stefnuna Evrópa 2020, störf Eftirlitsstofnunar EFTA (ESA) og stjórn málaþróun í aðildarríkjunum. Tonnie Erik De Koster frá framkvæmdastjórn ESB kynnti Evrópu 2020 sem er stefnumótun ESB um hvernig hefja eigi Evrópu upp úr yfirstandandi efnahagskreppu. Stefnan var samþykkt af leiðtogaráði ESB 17. júní sl. Stefnan er þrískipt: að hagþróun byggji á nýsköpun og þekkingariðnaði; að hagvöxtur verði sjálfbær, þ.e. skilvirkur og umhverfisvænn sem styrki samkeppnisstöðu Evrópu; og að vöxturinn tryggi mikla atvinnusköpun sem stuðli að félagslegum og landfræðilegum jöfnuði. Markmið stefnunnar er m.a. að árið 2020 verði atvinnustig í aldurshópnum 20-64 ára 75%, framlög til rannsókna og þróunar nemi 3% af vergri landsframleiðslu ESB-ríkjanna, losun gróðurhúsalofttegunda hafi minnkað um 20%, menntunartig álfunnar hækki, bæði með því að minnka brottfall úr framhaldsskólum og auka hlutfall háskólamenntaðra, og að minnsta kosti 20 milljónum Evrópubúa verði lyft upp úr fátækt.

Þá kynnti Per Sanderud, forseti ESA, stöðu mála í störfum eftirlitsstofnunarinnar fyrir þingmannanefndinni, m.a. þeim málum sem snúa að íslenska bankahruninu. Sanderud sagði heildarkröfur vegna hrunsins nema um 80 milljörðum evra og þar af yrði tap kröfuhafa um 70 milljarðar. Bráðabirgðaálit ESA um lögmati svonefndra neyðarlaga þar sem röð kröfuhafa bankanna var breytt og innstæðueigendur teknir fram fyrir almenna kröfuhafa væri að íslensk stjórnvöld væru í fullum rétti með þá aðgerð. Hins vegar væri það bráðabirgðaálit stofnunarinnar varðandi Icesave-málið að íslenskum stjórnvöldum bæri skylda til að greiða út lágmarksinnstæðutryggingar og það hvernig gert væri upp á milli innlendra og erlendra innstæðueigenda bryti í bága við EES-samninginn. Guðlaugur Þór Þórðarson mótmælti Sanderud og sagði enga mismunun hafa átt sér stað á milli innstæðueigenda eftir þjóðerni. Innlendar innstæður hafi verið ábyrgðar án tillits til þjóðernis innstæðueigenda. Hann gerði jafnframt athugasemd við álit ESA um að íslenska ríkið hefði lögformlega skyldu til að greiða

lágmarkstryggingu innstæðueigenda og benti á orðalagsbreytingar í tilskipun ESB um innstæðutryggingar. Sanderud sagði einungis miðað við gildandi lög hvað þetta varðar.

Í umræðu um stjórn málaþróun í aðildarríkjunum gerði Árni Þór Sigurðsson grein fyrir ákvörðun leiðtoga ráðs ESB frá 17. júní um að hefja aðildarviðræður við Ísland, minnkandi stuðning við ESB-aðild skv. nýjustu skoðanakönnunum, og vinnu við að koma á fót sameiginlegri þingmannanefnd Íslands og ESB en slíkum þingmannanefndum er iðulega komið á fót sem hluta af aðildarviðræðuferli. Þá greindi Árni Þór frá gangi efnahagslegrar uppbyggingar landsins og sagði að þótt mjög erfið verkefni væru framundan væru einnig jákvæð teikn á lofti, hagvöxtur hefði mælst síðustu tvo ársfjórðunga og atvinnuleysi væri minna en búist hefði verið við.

Á sameiginlegum fundi þingmanna og ráðherra EFTA var annars vegar fjallað um þróun í samstarfi EFTA við þriðju ríki og gerð fríverslunarsamninga, og hins vegar um framkvæmd EES-samningsins en það eru fastir dagskrárliðir á slíkum fundum. Fríverslunarsamningum hefur fjölgað ört á undanföllum árum. Á fundinum flutti Össur Skarphéðinsson utanríkisráðherra framsögu um stöðu og horfur fríverslunarsamninga EFTA. Í máli hans kom m.a. fram að fríverslunarsamningur EFTA við Úkraínu hefði verið undirritaðir sama dag og samningur við Perú biði tilbúinn undirritunar. Fleiri fríverslunarsamningar eru í bígerð og er t.d. unnið að því að hefja viðræður við Rússland, Malasíu og Indónesíu. Auk þess sem viðræðum verður haldið áfram við Indland og Hong Kong. Guðlaugur Þór Þórðarson spurðist fyrir um möguleika á fríverslunarsamningi EFTA við Bandaríkin og svaraði Doris Leuthard, viðskiptaráðherra Sviss, því til að í ljósi þess að Bandaríkjaþing hefur ekki viljað fullgilda fríverslunarsamning sem stjórnvöld gerðu við Kólumbíu væri mjög á brattann að sækja í samningagerð við Bandaríkin.

Í umræðum þingmanna og ráðherra EFTA um framkvæmd EES-samningsins var nokkuð rætt um áminningarbréf ESA til íslenskra stjórnvalda frá 26. maí þar sem komist er að þeirri niðurstöðu að Ísland sé skuldbundið til að tryggja greiðslu á lágmarkstryggingu í samræmi við tilskipun um innstæðutryggingar til breskra og hollenskra sparifjäreigenda. Íslenskum yfirvöldum var veittur tveggja mánaða frestur til að svara áminningarbréfinu en slíkt bréf er fyrsta skref ESA í samningsbrotamálum. Sigmundur Davíð Gunnlaugsson sagði bréf ESA hafa slæm áhrif á samningsstöðu Íslands í Icesave-málinu og undarlegt að stofnunin hafi tekið upp hjá sér að senda út slíkt bréf á viðkvæmum tímapunkti. Sigmundur Davíð ítrekaði að Íslendingar væru tilbúnir að greiða það sem eftir stæði þegar bú Landsbankans hefur verið gert upp þrátt fyrir að ekki sé um lagalega skuldbindingu að ræða. Samningar yrðu þó að vera sanngjarnir þannig að gagnaðilinn græddi ekki á þeim. Síðar í EES-umræðunni spurðist Guðlaugur Þór Þórðarson fyrir um stöðu Færeyja sem lýst hafa vilja til að ganga í EFTA. Össur Skarphéðinsson utanríkisráðherra svaraði því til að möguleg aðild Færeyinga að EFTA hefði ekki verið rædd á fundi ráðherrana og undirstrikaði að Færeyingar hefðu ekki sótt formlega um aðild að samtökunum.

Frekari upplýsingar má nálgast hjá ritara Íslandsdeildar og á vefsvæðinu www.efta.int.